

สรุปผลการวิจัยและข้อ เสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาของจังหวัดอุดรธานี และเป็นแนวทางแก่วิทยาสัมครุในการจัดหลักสูตรการผลิตครูและจัดอบรมครูประจำการ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งอยู่ในฐานะผู้นิเทศ 103 คน และผู้รับการนิเทศ 130 คน จำนวนผู้นิเทศเป็นผู้นิเทศที่มีอยู่จริงทั้งหมด ส่วนผู้รับการนิเทศได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองใช้กับตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มดังกล่าว มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มาตรการส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ แบบสอบถาม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการนิเทศการศึกษา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาของจังหวัดอุดรธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามแบบเลือกตอบใช้ค่าร้อยละ เป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมาตรการส่วนประเมินค่า ค่าความหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าซี (Z - test) ส่วนแบบสอบถามแบบปลายเปิด เรียงลำดับความคิดเห็นและหาค่าร้อยละ

อนึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัย ได้สรุปปัญหาจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองฝ่าย เพื่อต้องการทราบปัญหาที่แท้จริงในการจัดและการดำเนินการนิเทศการศึกษาระดับจังหวัดอุดรธานี โดยพิจารณาตามข้อต่อไปนี้

1. เลือกรายวิชาข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศทั้งในระดับปานกลาง คือ ตั้งแต่ 2.56 ขึ้นไป
2. เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากไปหาน้อย แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง เป็นปัญหาในการจัดและการดำเนินการนิเทศการศึกษาระดับจังหวัดอุดรธานี

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้นิเทศการศึกษาของจังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง คิดเป็นร้อยละ 87.06 และ 12.94 ตามลำดับ มีอายุราชการตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มากที่สุดคือร้อยละ 32.94 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุราชการระหว่าง 11 - 15 ปี ร้อยละ 25.88 อายุราชการระหว่าง 16 - 20 ปี ร้อยละ 21.18 อายุราชการระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 16.47 และอายุราชการ 5 ปีและต่ำกว่าร้อยละ 3.53 ตำแหน่งของผู้นิเทศ เป็นหัวหน้ากลุ่มโรงเรียนมากที่สุดคือร้อยละ 40.00 รองลงมาคือตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิชาการ ร้อยละ 14.12 ศึกษาพิเศษและอาจารย์นิเทศร้อยละ 11.76 เท่ากัน ศึกษาธิการอำเภอและหัวหน้าหมวดการศึกษาร้อยละ 8.23 และศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และผู้ช่วยหัวหน้าส่วนการศึกษาร้อยละ 1.18 เท่ากัน หน่วยงานต้นสังกัดของผู้นิเทศ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากที่สุดคือร้อยละ 64.71 รองลงมาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนร้อยละ 11.76 สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมสามัญศึกษาร้อยละ 9.41 เท่ากัน สังกัดเทศบาลร้อยละ 4.71 ระยะเวลาที่ทำงานที่นิเทศของผู้นิเทศส่วนใหญ่ระหว่าง 3 - 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.76 รองลงมาคือระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 27.06 ต่ำกว่า 3 ปี ร้อยละ 24.71 และระหว่าง 7 - 10 ปี ร้อยละ 16.47

ผู้รับการนิเทศเป็นหญิงมากกว่าชายคิดเป็นร้อยละ 52.00 และ 48.00 ตามลำดับ เป็นครูใหญ่และอาจารย์ใหญ่ร้อยละ 20.00 และเป็นครูอาจารย์ที่สอนประจำร้อยละ 80.00 ผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.80 รองลงมาคือระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 32.80 ระหว่าง 16 - 20 ปี ร้อยละ 12.00 อายุราชการตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9.60 และอายุราชการ 5 ปีและต่ำกว่าร้อยละ 8.80 ผู้รับการนิเทศสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 74.40 รองลงมาสังกัดเทศบาลร้อยละ 17.60 และสังกัดกรมสามัญศึกษาร้อยละ 8.00 สำหรับระยะเวลาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศนั้น ส่วนใหญ่เป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาทำหน้าที่มาแล้ว 7 - 10 ปี ร้อยละ 28.00 เวลา 3 - 6 ปี ร้อยละ 23.20 และต่ำกว่า 3 ปี ร้อยละ 4.80

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการนิเทศการศึกษาของจังหวัดอุดรธานี

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดและการดำเนินการนิเทศ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นรายข้อเกี่ยวกับเรื่องนี้ ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องงานในหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศมีหลายด้าน การนิเทศที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับการนิเทศ การขาดแคลนยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปในเทศ อีกรายส่วนระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศต่างกันมาก หน่วยงานนิเทศขาดแคลนบุคลากรที่มีสมรรถภาพมาปฏิบัติงาน และโรงเรียนที่ไปนิเทศนั้นต่างสังกัดกับหน่วยงานนิเทศ

นอกจากนั้นความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความเห็นสอดคล้องกันในปัญหาเหล่านั้นทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับกันดังนี้

ปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการนิเทศปานกลาง คือ มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้หลายหน่วยงาน และหน่วยงานเหล่านี้ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ขาดการริเริ่มและการวางแผนงานที่ดี ไม่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมครู-อาจารย์ทางด้านวิชาการและวิชาชีพครู บริการครูในเรื่องหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการน้อย การขาดการติดตามผลงานนิเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว การขาดการติดตามประสานงานกันระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานนิเทศ ทุกโรงเรียนไม่ได้รับการนิเทศอย่างทั่วถึง ผู้นิเทศไม่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้รับการนิเทศโดยปฏิบัติตามคำแนะนำ การออกนิเทศไม่สม่ำเสมอหรือคิดไม่ออกนิเทศเลย การขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ในการนิเทศ การขาดแคลนเอกสารสำหรับบันทึกว่าอ้างอิงและเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเอกสาร การขาดความเอาใจใส่ในงานนิเทศของผู้บริหาร การศึกษา และหน่วยงานนิเทศขาดการพัฒนาบุคลากรของตนเอง

ปัญหาที่ผู้นิเทศมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการนิเทศปานกลาง แต่ผู้รับการนิเทศมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคน้อย คือ ปัญหาเรื่องการคมนาคมระหว่างหน่วยงานนิเทศกับโรงเรียนไม่สะดวก และครูบรรจุใหม่ไม่ได้รับการนิเทศก่อนที่จะไปสอน สรุปปัญหาในการจัดและการดำเนินการนิเทศ

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดและการดำเนินการนิเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยมีดังนี้

1. หน่วยงานนิเทศขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการนิเทศ
2. อัตราส่วนระหว่างผู้นิเทศต่อจำนวนผู้รับการนิเทศต่างกันมาก กล่าวคือ จำนวนผู้นิเทศมีน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนครูอาจารย์
3. ทุกโรงเรียนไม่ได้รับการนิเทศอย่างทั่วถึง
4. หน่วยงานนิเทศขาดการติดตามผลงานนิเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

5. หน่วยงานนิเทศออกนิเทศไม่สม่ำเสมอ หรือบางครั้งไม่มีการออกนิเทศเลย

6. หน่วยงานนิเทศอาคารประสานงานซึ่งกันและกัน

2.2 ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบความถี่ความคิดเห็นเฉลี่ยของทั้งสองฝ่าย ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศที่เกิดจากโรงเรียน มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับก็เช่นกัน

ในเรื่องที่ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการนิเทศปานกลางคือ โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ไม่มีการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ผู้บริหารการศึกษาไม่คำนึงถึงความสามารถเชิงวิชาการ เป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ นักเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน โรงเรียนไม่มีบริการด้านสื่อการเรียนการสอนแก่ครูและนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนสนใจในด้านการเรียนการสอนน้อย

ปัญหาที่ผู้นิเทศมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการนิเทศปานกลาง แต่ผู้บริหารนิเทศเห็นว่าเป็นอุปสรรคน้อยคือบรรยากาศของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน

สรุปปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับโรงเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยมีดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนไม่คำนึงถึงความสามารถเชิงวิชาการ การสอน เป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบของครูอาจารย์

2. นักเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนทำให้ค่าในการเรียนการสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

3. โรงเรียนไม่มีบริการด้านสื่อการเรียนการสอนแก่ครูและนักเรียน

4. ผู้บริหารโรงเรียนสนใจด้านวารเรียนการสอนน้อยกว่าด้านอื่น

2.3 ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศการศึกษาของจังหวัดอุตรดิตถ์ ปรากฏว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องผู้นิเทศขาดทักษะในการเป็นผู้ว่า ไม่สามารถสาธิตการสอนที่ดีให้แก่ผู้บริหารนิเทศได้ ขาดประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาทุกคน และไม่โอภาสได้รับการนิเทศเพราะต้องเตรียมต้อนรับผู้นิเทศ

นอกจากนี้ความคิดเห็นเฉลี่ยของทั้งสองฝ่ายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าทั้งสองฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องในระดับเดียวกันดังนี้

ปัญหาที่ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศเห็นว่าเป็นอุปสรรคปานกลางต่อการดำเนินการนิเทศการศึกษาของจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในระบบและวิธีดำเนินการนิเทศ ใช้ภาษาไม่สื่อความหมายเท่าที่ควร ไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูอาจารย์เท่าที่ควร ไม่สามารถช่วยครูอาจารย์แก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ ไม่มีความรู้เรื่องเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ใ้วิธีถ้การนิเทศลักษณะเดียวกันทุกครั้ง ไม่ได้รับความรู้จากครูอาจารย์ คำแนะนำของผู้นิเทศแต่ละหน่วยงาน ชัดเจนกัน ครูอาจารย์ไม่มีโอกาสได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน ต้องทำงานที่ไม่ตรงกับความสามารถของตน ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของครูที่ดี ไม่มีทรัพยากรที่จะทำสื่อการสอน ขาดความรู้และทักษะในการวางแผนการสอนวิชาต่าง ๆ ขาดทักษะที่จำเป็นในการสอน ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแม้จะได้รับการนิเทศแล้ว มีความกังวลใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามคำแนะนำ จำนวนของครูใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์การสอนมีมากขึ้น ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความชัดเจนกันในเรื่องวิธีการเรียน

การสอน ไม่ใช่ความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกัน และขาดมนุษยสัมพันธ์
 ปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการนิเทศในระดับน้อยคือ เรื่องผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีสุขภาพและสุขภาพจิตไม่สมบูรณ์

สรุปปัญหาที่เกิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศของจังหวัดอุดรธานี
 ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เรียงลำดับจากสาเหตุยิ่งยวดไปหาน้อยดังนี้

1. ครูอาจารย์ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนแม้จะได้รับการนิเทศแล้วก็ตาม
2. ผู้นิเทศไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูอาจารย์เท่าที่ควร
3. ครูอาจารย์ไม่มีโอกาสได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน
4. ครูอาจารย์ไม่มีทรัพยากรที่จะทำสื่อการสอน
5. ครูอาจารย์ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของครูที่ดี

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาใน

จังหวัดอุดรธานี

ในการเสนอข้อเสนอนี้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น

3 ตอนดังนี้

- ก. ด้านการจัดและดำเนินการนิเทศ เสนอตามความดีของข้อเสนอ

แนะของประชากร

1. ควรจัดให้มีการนิเทศเยี่ยมเยียนโรงเรียนต่าง ๆ ถ้าออกนิเทศทุกโรงเรียนไม่ได้ ควรเป็นทุกกลุ่มโรงเรียนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
2. พยายามจัดให้ทุกโรงเรียนได้รับการนิเทศอย่างทั่วถึง และนิเทศให้สม่ำเสมอโดยวางโครงการไว้ในแต่ละปี แล้วออกนิเทศตามตารางที่จัดไว้

3. ควรมีการติดตามผลการนิเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ด้วยเวลา และวิธีการอันเหมาะสม

4. ควรมีกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มากกว่านี้

5. ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการนิเทศให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญแก่ผู้นิเทศสำหรับเป็นกำลังใจและเบี่ยงเบนสิ่งเลวร้ายในการออกนิเทศ

6. ควรมีการประสานงานกับระหว่างหน่วยงานนิเทศต่าง ๆ โดยร่วมวางแผนและออกนิเทศร่วมกัน ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาผู้นิเทศมีจำนวนน้อยได้

7. ควรจัดให้ครูอาจารย์ทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาเป็นคราว ๆ ไป และใช้เวลาในการทำความเข้าใจมากกว่า

8. ควรมีการสาธิตการสอนให้ครูอาจารย์ดูบ้าง โดยทดลองสอนกันแต่จริง ๆ ครูอาจารย์จะได้เห็นวิธีการที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้

9. จัดนิเทศให้ตรงกับความต้องการ ของครูอาจารย์ โดยสำรวจปัญหาและความต้องการ ของแต่ละโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน แล้วจัดกิจกรรมนิเทศสนองตอบความต้องการนั้น

10. ควรมีหน่วยงานนิเทศเพียงหน่วยเดียวทำหน้าที่นิเทศการศึกษาของจังหวัดอุดร ทัศนัทุกระดับ

11. ก่อนออกนิเทศ โรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนใด ควรแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เพื่อทางโรงเรียนจะได้เตรียมข้อมูลและปัญหา ทั้งยังเป็นการสร้าง ความเข้าใจดีในการนิเทศด้วย

12. หน่วยงานนิเทศควรมีการติดต่อดำเนินงานกับทางโรงเรียนอยู่เสมอ อาจเป็นไปในรูปแบบการให้บริการเอกสารต่าง ๆ แก่โรงเรียน

13. การนิเทศควรจะเป็นการแนะนำให้ความรู้ หรืออบรมเชิงปฏิบัติการในสิ่งที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

14. ในถาวรออกไหม้เทศตามโรงเรียนต่าง ๆ ควรเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ไปพร้อมสามารถที่จะยกเห็นตัวอย่างและสถิติให้ครูอาจารย์ดูได้ทันที และไม่จำเป็นต้องมีบุคลากรไปมากมาย ใช้เฉพาะครูชำนาญด้านนั้น ๆ

15. ควรจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ครบทุกกลุ่มวิชา

16. เมื่อมีวิทยากรใหม่ ๆ ควรจัดกิจกรรมนิเทศทันที

17. การแจกจ่ายแบบเรียนและอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนควรให้ทันถึงความจำเป็นของครูใช้ เพราะเท่าที่ผ่านมามีล่าช้ามาก กว่าจะได้รับก็เปิดเรียนไป ๑ ภาคเรียนแล้ว

๓. ด้านโรงเรียน

1. ครูใหญ่และครูในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ ซึ่งทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศไปด้วย

2. ครูใหญ่ควรเอาใจใส่และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มากกว่าการสั่งมาอาคารสถานที่และต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ สามารถนิเทศครูในโรงเรียนได้

3. เมื่อได้รับการนิเทศแล้ว ครูใหญ่และคณะครูต้องร่วมมือกันปรับปรุงโรงเรียนตามคำแนะนำของผู้นิเทศ โดยครูใหญ่ต้องเป็นผู้นำและให้การสนับสนุน

4. ควรจัดนิเทศภายในโรงเรียน

5. ครูทุกคนในโรงเรียนควรเอาใจใส่และปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่เสมอ โดยเฉพาะครูใหญ่ต้องให้การสนับสนุน

6. ให้กลุ่มโรงเรียนจัดการนิเทศกันเอง

7. โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และขาดผู้ให้คำแนะนำในการทำการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวัสดุในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ควรมีบุคลากรที่ช่วยเหลือด้านนี้โดยเฉพาะ

8. การใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียนหรือครูใหญ่ได้รับการอบรมทางวิชาการบ่อย ๆ โดยเฉพาะสิ่งที่จะมาช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียน

9. โรงเรียนต้องระดมที่จะรับการนิเทศทุกโอกาส และให้ความร่วมมือแก่ผู้นิเทศ

10. โรงเรียนมีความต้องการการนิเทศเป็นอย่างมาก

11. ครูใหญ่ควรนิเทศการสอนของครูอาจารย์ในโรงเรียนบ้าง

12. โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและกระจัดกระจาย ยากต่อการนิเทศให้ทั่วถึง ควรจัดให้กลุ่มโรงเรียนจัดการนิเทศกันเอง

13. ครูใหญ่ควรพาครูในโรงเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อดูการเรียนการสอนของโรงเรียนอื่น ๆ บ้าง

14. ครูใหญ่หรือผู้บริหาร โรงเรียนต้องพยายามให้ครูอาจารย์ทุกคนได้มีโอกาสรับการนิเทศอย่างทั่วถึงกัน

ค. ด้านบุคลากรในการนิเทศ

1. ผู้นิเทศควรเป็นผู้มีสมรรถภาพอย่างแท้จริง สามารถนิเทศได้อย่างมีใจ

2. ผู้นิเทศควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครูอาจารย์ผู้รับการนิเทศ ทำตัวเป็นกันเอง ไม่วางตัวเป็นผู้บังคับบัญชา

3. ควรเพิ่มจำนวนผู้นิเทศขึ้นอีก เพราะมีจำนวนน้อย และยังคงทำงานด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

4. ผู้นิเทศต้องหมั่นประชุม สัมมนาเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเองตลอดจนระบบการนิเทศของหน่วยงานของตน

5. ผู้บริหารระดับจังหวัด ไม่สนใจและสนับสนุนการศึกษาเพื่อที่
การ สมควรที่ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือจะได้สอดส่องและวางนโยบายให้แก่ระดับในการ
ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

6. ผู้นิเทศไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง คือมักจะตรวจ
การทำงานของครู แทนที่จะช่วยเหลือแนะนำ ดังนั้นในการ เลือกรวมครูอาจารย์เข้ามา
ทำหน้าที่นิเทศ ควรจะได้มีการอบรม ทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง
เสียก่อน

7. ผู้นิเทศควรทำงานด้วยใจศรัทธา ตั้งใจช่วยเหลือ ครูอาจารย์
อย่างแท้จริง ไม่คำนึงถึงเป็น เสียงและคำคอมแทนท์ให้มากนัก

8. ผู้นิเทศควรมีทักษะในการนิเทศและเข้าใจความต้องการของ
ครูอาจารย์ บางกลุ่มไม่มีทักษะในการนิเทศเลย ก็ศึกษางานทำงานของครูอย่างเดียว

9. ผู้นิเทศไม่ควรอยู่ประจำที่สำนักงานตลอดเวลา การผลิต
เปลี่ยนแปลงนอกนิเทศตามโรงเรียน

10. ครูอาจารย์ต้องเอาใจใส่ในหน้าที่ของตน มีความกระตือรือร้น
สนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงการ วิชาการสอน

11. ผู้นิเทศมักไปตรวจคานอาคาร สถานที่และงานธุรการมากกว่า
การนิเทศการ วิชาการสอน โดยเฉพาะผู้นิเทศสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่เคย
นิเทศเกี่ยวกับการ วิชาการสอนเลย ควร ได้มีการอบรมทำความเข้าใจให้ตรงกันใน
เรื่องการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหน้าที่ในการนิเทศ

12. ผู้นิเทศควรได้รับการ เลือกรวมแล้วว่า มีคุณสมบัติเหนือกว่า
ผู้รับการนิเทศ

13. ผู้นิเทศควรสละเวลา กำลังกาย กำลังสมองในการช่วยเหลือ
ครูอาจารย์ให้มากกว่านี้

14. ผู้นิเทศควรจะมีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษา
มาก่อน

15. เวลาออกไปนี้เทศการให้เวลาครูอาจารย์ได้ซักถามปัญหาบ้าง
 ไม่ใช่ไปพูดแนะนำอธิบาย เสร็จแล้วก็กลับ
16. ผู้นี้เทศการยอมรับความกตัญญูและความสามารถของผู้รับ
 การนี้เทศบ้าง
17. ครูใหญ่บางคนรับราชการมานาน ความรู้รอบ เยี่ยมซา
 กวรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและโยกย้ายบ้าง เพื่อผลของการเรียนการสอน
18. ผู้นี้เทศและผู้รับการนี้เทศไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ควรจะมี
 การประชุม อบรม เพื่อทำความเข้าใจอันดีต่อกัน
19. ผู้นี้เทศการเป็นผู้บังคับบัญชา หรือมีส่วนใหญ่ โทษ แก่ผู้รับ
 การนี้เทศ
20. ผู้นี้เทศไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาของครูอาจารย์เกี่ยวกับการ
 เรียนการสอนได้ ควรจะหาวิธีการอื่น ๆ ที่ทำให้ครูอาจารย์เกิดความศรัทธา เชื่อมั่นว่า
 ผู้นี้เทศสามารถช่วยเหลือครูอาจารย์ได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้นี้เทศการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้นี้เทศการศึกษาพบว่า
 ผู้นี้เทศการศึกษาเป็นชายถึงร้อยละ 97.06 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นี้เทศที่เป็นชาย
 มีความคล่องตัวในการติดต่อประสานงานการนี้เทศต่าง ๆ มากกว่าผู้นี้เทศที่เป็นหญิง
 ซึ่งมีการระดมผู้ปฏิบัติครบครันมากกว่าผู้นี้เทศที่เป็นชาย ดังนั้นผู้นี้เทศส่วนใหญ่จึงเป็น
 ชาย ผู้นี้เทศร้อยละ 80.00 มีอายุราชการตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า
 การนี้เทศการศึกษานั้นจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและเทคนิคต่าง ๆ ทั้งใน
 ด้านการต่างงานและในด้านการสอนหลายประการ จึงจะทำให้การนี้เทศการศึกษาเกิดผล
 ได้ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นี้เทศได้ต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือการทำงานมา
 หลายปี มีความรู้ความสามารถเห็นชอบบรรดาครูอาจารย์ผู้สอนทั้งหลาย จึงได้รับการ

เลือกสรรมาเป็นผู้มีเทศการศึกษาระดับกลุ่มโรงเรียน อำเภอหรือจังหวัด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ วีรเทพ ทองสถิตย์ ว่า ศิษยานีเทศก์ควรไม่ประสบการณ์ในการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี¹ เพราะถ้ามีความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานสูงแล้ว ครูมีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำมากกว่าศิษยานีเทศก์ที่มีฐานะดังกล่าว² ผู้มีเทศการศึกษาร้อยละ 54.12 ซึ่งเป็นส่วนใหญ่เป็นหัวหน้ากลุ่มโรงเรียนและเจ้าหน้าที่วิชาการ ร้อยละ 54.12 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากำลังของผู้นิเทศส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามกลุ่มโรงเรียนและอำเภอต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลดีต่อการนิเทศเป็นอย่างมาก เพราะการนิเทศการศึกษาคงจะกระทำได้อย่างทั่วถึงและตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูอาจารย์และโรงเรียนอย่างแท้จริง

2. เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานนิเทศการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทั้งผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาหน่วยงานนิเทศขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานนิเทศเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานนิเทศ เพราะงานนิเทศจะดำเนินไปโดยที่คนนั้น ขึ้นอยู่กับกรณีเครื่องมือ เครื่องใช้ เอกสาร ตำรา ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควรให้แก่ผู้นิเทศ ระเบียบ เพชรประสิทธิ์ พบว่า ปัญหาสำคัญในการนิเทศการศึกษาระดับจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงคือ การขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการนิเทศ ขาดความเหมาะสมในการเก็บกลางไปนิเทศ³ ปัญหาการขาดอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ดังกล่าวมาข้างต้นนั้น สาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งก็คือหน่วยงานนิเทศ

¹ วีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศิษยานีเทศก์", หน้า 9.

² ศักดิ์สุขบรรณ ลังกาพิสุทธิ์, "บทบาทของศิษยานีเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับบริการนิเทศ", หน้า 125.

³ ระเบียบ เพชรประสิทธิ์, "ปัญหาการนิเทศการศึกษาในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง", หน้า 57.

ไม่ได้รับงบประมาณเพียงพอในการจัดหาและให้ความสะดวกแก่ผู้นิเทศเพียงพอ ซึ่งสาเหตุนี้จะทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องไปถึงผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศด้วย เพราะถึงแม้ว่าผู้นิเทศจะมีหน้าที่จะปฏิบัติงานอย่างสูงเพียงใดก็ตาม เมื่อพบกับอุปสรรคเช่นนี้หลาย ๆ ครั้ง ก็ย่อมจะท้อถอยและหมดกำลังใจที่จะทำงานตามอุดมการณ์ที่ตั้งไว้ สภาพการณ์นี้เทศก์ดำเนินไปอย่างคร่ำครึ กลางๆผลที่ได้รับจึงไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร ทั้งในค่านิยมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนุษย์ มนุษย์เชิด ว่า ศึกษานิเทศก์ไม่พอใจต่อองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เรื่องที่ไม่พอใจอย่างเห็นได้ชัดก็คือ การขาดอุปกรณ์ในการนิเทศ ของแต่ ละหมวดวิชา การขาดเอกสารสำหรับบันทึกว่า อ้างอิง การขาดเครื่องมือเครื่องใช้ใน การผลิตเอกสารหรือมี แต่ใช้การไม่ได้ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคใ้การปฏิบัติงานอย่างมาก¹ และไม่พอใจต่อองค์ประกอบทางด้านการบริหาร คือ งบประมาณที่หน่วยงานของตนได้รับน้อยเกินไป ไม่สามารถจัดนิเทศการศึกษาได้ครบทุกโครงการที่หน่วยงานของตนได้กำหนดไว้² เพื่อทราบสาเหตุและข้อเท็จจริงดังนี้แล้ว ผู้บริหารระดับสูง ๆ จะต้องเพิ่มงบประมาณด้านนี้อีก เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นิเทศ การศึกษาและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

ปัญหาอีกประเด็นหนึ่งซึ่งน่าจะกล่าวถึงเป็นอย่างยิ่งคือ อัตราส่วนระหว่างผู้นิเทศต่อจำนวนผู้รับการนิเทศต่างกันมาก กล่าวคือ ผู้นิเทศตามตำแหน่งของ

¹ มนุษย์ มนุษย์เชิด, "ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด", หน้า 126.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

จังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมดมีประมาณ 110 คน ในขณะที่มีผู้รับการนิเทศทั้งหมด 3164 คน ซึ่งถ้าคิดเป็นอัตราส่วนก็จะได้ประมาณ 1:29 คน ซึ่งนับว่าจำนวนแตกต่างกันมาก ประกอบกับผู้นิเทศบางคนก็ไม่รู้และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน คิดว่าตนเป็นผู้รับการนิเทศ จึงทำให้ช่วงระยะเวลาว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ยิ่งต่างกันมากขึ้น ผู้วิจัยคิดว่าควรให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ การพิจารณาและการกระทำขั้นต้นให้เขาเหล่านั้นตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนแล้ว ก็จะช่วยให้คดีอาชญากรรมนี้ไต่มาบ้าง และอีกประการหนึ่งนั้น ควรจะให้มีการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียนหรือภายในโรงเรียน เพื่อลดปัญหาการนิเทศไม่ทั่วถึงทุกโรงเรียน เพราะผู้นิเทศกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งในระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนคือ เจ้าหน้าที่วิชาการอำเภอ หัวหน้ากลุ่มโรงเรียน ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน โรงเรียน ครูใหญ่ ครูวิชาการโรงเรียน หรือครูหัวหน้าหมวดวิชาต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการนิเทศการศึกษา

ก. หน่วยงานนิเทศควรจัดทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานนิเทศต่างๆ ในจังหวัด - อุตรดิตถ์ วางแผนการนิเทศร่วมกัน ถ้าเป็นไปได้ควรออกนิเทศร่วมกันให้ทั่วถึงทุกอำเภอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ก่อนเปิดภาคเรียน

2. จัดอบรมและสัมมนาความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาแก่ผู้นิเทศมาทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศในระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. สืบหาความต้องการของครู เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียน แล้วจัดกิจกรรมสนองความต้องการนั้น ๆ

4. จัดให้ครูอาจารย์ทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเป็นคราว ๆ ไม่อาจจะพร้อม ๆ กับการอบรมการใช้หลักสูตรของคณะนี้ได้ เพราะครูอาจารย์ส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเลย

ข. ครูใหญ่และครูอาจารย์ควรปฏิบัติดังนี้

1. ครูใหญ่ควรจะหมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ อยู่เสมอ ให้สามารถนิเทศครูอาจารย์ภายในโรงเรียนได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วครูใหญ่มักไม่ใคร่สนใจให้การนิเทศแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากไม่ใคร่ศึกษาหาความรู้ก็ได้

2. ในการพิจารณาความดีความชอบ ครูใหญ่ควรยึดเกณฑ์ในด้านการสอนเป็นหลัก เพราะหน้าที่หลักของครูนั้น ก็คือการสอนมิใช่การพัฒนาอาคารสถานที่ หรืองานพิเศษอื่นใดเพียงด้านเดียว

3. เมื่อได้รับการนิเทศแล้ว ครูทุกคนควรร่วมมือกันปรับปรุงการเรียนการสอนตามคำแนะนำของผู้นิเทศ โดยครูใหญ่ต้องเป็นผู้นำและให้การสนับสนุน

ค. ผู้นิเทศควรปฏิบัติดังนี้

1. ผู้นิเทศควรจะเป็นผู้ที่สนใจใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีสมรรถภาพอย่างแท้จริง เพื่อความมั่นใจในการนิเทศ

2. สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครูอาจารย์ ผู้รับการนิเทศ หลีกเลี่ยงการวางตัวเป็นผู้บังคับบัญชาและพยายามศึกษาทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง

3. ผู้นิเทศควรจะเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในฐานะเป็นผู้นำของผู้รับการนิเทศ เช่น ในเรื่อง วุฒิ ทักษะในการสอน ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และสามารถทำให้ครูอาจารย์เกิดความศรัทธา เชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถช่วยเหลือเขาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูกับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป (โรงเรียนในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู คือ โรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาที่มีนักศึกษาของวิทยาลัยครูไปทำการฝึกสอน และอาจารย์จากวิทยาลัยครูนั้น ๆ ไปทำการนิเทศ ทั้งนักศึกษาฝึกสอนและครูผู้เลี้ยง)
2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาที่สอนโดยครูผู้เข้ารับการอบรม โครงการอบรมครูประจำการ และครูที่ยังไม่ได้รับการอบรม
3. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ของครูอาจารย์เกี่ยวกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย